

Büyük Değişiklikler Olmadan Detroit'in İkinci Bir Şansı Olmayacak*

Shikha Dalmia

Araştırmacı, Reason Enstitüsü

Çeviren: Uğur Altundal

liberal düşünce, Yıl 18, Sayı 71, Yaz 2013, s. 247 - 249

F. Scott Fitzgerald bir keresinde şöyle yazmıştı:” Amerikan yaşamlarında ikinci bir şansı olmayacağını düşünmüştüm bir zamanlar; ama New York'un ani büyüme yaşadığı günlerinde ikinci bir şans kesinlikle vardı.”

Onun Detroit hakkında konuşmuyor olması iyi bir şey.

ABD topraklarında kendi türünün en büyüğü olan Detroit'in iflası bütün dünya için bir ders niteliğindedir. Hükümet yetkililerinin kent ekonomisi kadar karmaşık bir şeyi çok yakından kontrol edebileceğini düşünen herkes Detroit'i yakından incelemelidir. Bir zamanların bu büyük Amerikan şehrinin alacaklılarına karşı koruma istemesi – şehrin birikmiş toplam borcu 20 milyar dolar ve sosyal sigorta sistemi 3.5 milyar dolar açık veriyor-, fırsat tanındığı takdirde birey ve mülkiyet haklarını koruyan bir çevrede insanın ekonomik ve sosyal hayatı planlama kabiliyetinin kendiliğinden gelişeceğini ayan beyan ortaya koymaktadır.

Özellikle, kent politikacıları, büyük yatırımcılara gösterdikleri saygıyı kendi mütevazı girişimcilerine gösterene kadar Motown'un ikinci şansı asla olmayacak.

Pek çok insan iflasın Detroit'e başka bir şans vereceğini umut ediyor. Ama bu, Detroit kendi çağ dışı ekonomik stratejisini tersine çevirene kadar bir hayal olarak kalmaya devam edecek. Problemleri; küreselleşmeden, serbest

* 14 Ağustos 2013, www.atlasnetwork.org

ticaretten veya devletin çok az müdahale etmesinden kaynaklanmıyor. Tam tersine Detroit, devletin büyüklüğünden ve politikacıların iktisadi hayatı insanların girişimcilik ve gönüllü alışverişleri yoluyla yaptıklarından daha iyi yönetebilecekleri inancından muzdarip.

Son yirmi yıldır her belediye başkanı dağılan şehir merkezini canlandırarak Detroit'i sıçratmaya çalıştı. 1990'larda, Dennis Archer stadyum ve kumarhaneler inşa etti. Ardından seçilen Kwame Kilpatrick (şuan federal gasp ve şantaj suçlarından hapiste) büyük etkinliklere ev sahipliği yaptı.

Mevcut belediye başkanı Dave Bing, Detroit'in mali bataklığına öyle bir saplanmıştı ki, herhangi devasa bir planı teklif edemeyecek durumdadır. Fakat, Quicken Loans'ın sahibi Dan Gilbert'in liderliğindeki zengin yatırımcı bir grup şehre işletme, otel ve yerleşkeler getirmek için büyük çapta bir çabaya önyak olmaktadır.

Gilbert, Detroit'teki müdürlüklerin yerini değiştirmek; ve mağaza, otel ve apartmanlar için gayrimenkul kapmak üzere 1 milyar dolara yakın para pompaladı. Dış giyim için bir perakendeci olan Moosejaw'ın yaptığı gibi, ulusal bir süpermarket zinciri olan Whole Foods da son zamanlarda onu takip etti.

Ancak bu girişimler kitlesel devlet sübvansiyonları ile baştan çıkarılmaktadır. Whole Foods'un yerel ortağı devlet ve yerel hibelerinin yanı sıra oldukça büyük vergi kredilerinden 5,8 milyon dolar aldı. Yine de, Gilbert sayesinde Forbes'un ekonomi editörü iki yıl önce Detroit'te yeşil çimlerin filizlenmeye başladığını açıkladı.

Ancak, o zamandan bu yana daha fazla kişi şehri terk ettiği için işler daha da kötüye gitti ve kent hizmetleri kötüleşti. Neden? Çünkü bu çimler gerçek ihtiyaca yönelik kendiliğinden bir cevap değil; Astraturf¹ idi. Daha da kötüsü, ortalama vergi mükelleflerinden üst düzey mağazalarda alışveriş yapan zenginlere doğru bir servet transferi vardı.

Nitekim, Forbes Detroit'in yapay yeşil çimlerini överken bile, şehir regülasyonları gerçek piyasa talebine yanıt veren bir Latin-mutfağı gıda tedarikçisi Pink FlamInGo gibilerini kısıtırmakla meşguldü.

Bu regülasyonlar sokak satıcılarının sosisli sandviç dışında (fakat lahana turşusu olmadan) ve sadece 16 onaylı yerde herhangi bir sıcak yemek satmasını engelledi. Pink FlamInGo şehir onu kapatana kadar bu kuralları görmezden gelerek kârlı bir iş kurdu.

1 "Yapay çim" demektir. Ayrıca "astraturfing" kavramı "suni kamuoyu oluşturma" anlamına gelmektedir. (ç.n)

Pink FlamInGo'nun kopardığı kıyamet, nihayetinde şehri regülasyonları iyileştirmeye zorladı. Fakat, bugün bile seyyar yemek arabaları restoranlardan 500 metrelik uzaklığı muhafaza etmek ve 23.00'den önce kapanmak durumundadırlar.

Ama bu yıl Bing, Pink FlamInGo tarzı tacizi, Uyumluluk Hareketi'ni (Operation Compliance) başlatarak kendi resmi politikası haline getirdi.

Program, Detroit'in 1500 "yasadışı" işletmesini -arka bahçelerinde faaliyet gösteren lastik dükkanlarını, terk edilmiş depolara tünemiş ikinci el eşya mağazalarını- şehir regülasyonlarına uymakta başarısız olurlarsa kapatarak şehrin hastalığını iyileştirmeyi amaçlıyor. Ama hızla vahşete dönen bir şehirde hastalıktan endişe etmek delilik.

Dahası, Buffalo Üniversitesi kentsel çalışmalar profesörü Henry Louis Taylor yerel bir dergi olan Black Detroit'e yaptığı açıklamada, bu kuruluşların şehirdeki işletmelerin sadece yüzde 10'unu teşkil ettiklerini ancak şehir sakinlerinin yaklaşık yüzde 70'ine hizmet verdiklerini kaydetti.

Bunlardan çok azı hakiki halk sağlığı sorunlarını ortaya çıkarabilir. Fakat, büyük çoğunluğunun uygun imar izinleri veya lisans sahibi olmamaları veya vergi borçlusu omaları gibi teknik ihlallerden dolayı mevzu haline getiriliyor.

Böylece şehrin yarısına sokak lambası sağlamak veya vakitli çöp toplama-yı düzenlemek veya Detroit'in yükselen cinayet oranını kontrol etmek için kaynaklara sahip olmadığını savunan bir belediye başkanı, buna rağmen kıt kanaat geçinmek için çalışan fakir vatandaşların üzerine salacak yeterli müfettişe bir şekilde sahip görünüyor.

Arka sokağında köpek büyüklüğünde fareler bulan bir işletme sahibi verip verişirdi: "Herkes bizim mağazaların önünde neler olup bittiği hakkında endişe ediyor. Ama sokakların güvenli ve temiz tutularak şehrin kendi ticaretini sürdürmesi gerekiyor."

Amin!

Bireysel girişimcilere engel teşkil ederken ve temel hizmetleri göz ardı ederken iyi bağlantılara sahip işletmelere sübvansiyonlar yağdıran bir şehir ikinci şansını değil, kendi ölüm ilanını hazırlıyor.